

Si-Sa

AYLIK SINEMA SANATI DERGİSİ

Kennan AKAN

Hayri ÇİĞÖĞLU

Tanrı DEVRİM

Fahri KURAL

Selma SABİT

Ş. Avni ÖLEZ

Mehmet VASSAF

Kaya ZEREN

2

OKUYUCULARLA KONUŞMA :

- ★ Si - Sa'nın gelecek her sayısı için, sizlerin karşısına, daha gerçek bir sanat ortamı içinde ve daha özlü yazılarla çıkmak amacındayız. Geçen bir aylık çabamızın karşılığı olarak elde ettiğimiz sonuç, bizi, sanat alanında uzun zaman kalamayacağı- mız korkusuna ve kalmamız da gerektiği inancına yönelecek durum ve özellik- teydi. Oysa biz, bu yolda i her adımımızın, güçlük güçlük ve yine güçlük demek olacağını önceden biliyorduk. Sanat alanındaki çabamızı, birtakım toplumsal ko- şullar yüzünden, hiçbir zaman yarıda bırakmamayı ilk sorun olarak benimsemiş- tik. Şimdi, çevrede gördüğümüz büyük ilgisizliğe karşın, söyle üstünkörü bir incelemek gereksinmesini duymaksızın «ise yaramaz» anlamına dudak büküşleriyle geri çeviren bazı bayilerin bu davranışlarına ve «ben dergileri parasız oku- rum» diyebilen yakın sanatçı dostlarımızın bu acıksözlülüklerine artık şaşmıyo- ruz. Saydıklarımızın tam tersine davranışta kişileri de aramızda görmekle, ama- cımıza daha hırslı ve istekli adımlarla yürümek gücünü kendimizde bulmaktayız. Gerçeklere saygı göstermenin, her türlü çabanın üstünde, ilk yeri aldığına inanı- yoruz.
- ★ Türk Sineması'na, bugüne dek olduğundan daha yakın bir ilgi göstermek zorunda olduğumuz bir gerçektir. Bundan böyle, günden güne gelişen sinemamız ve orta- ya değerli yapıtlar vermek yoluna giden sinema sanatçılarımızla, okurlarımız ara- sında daha sıkı bağlar kurulması yolunda çabalarımız olacak. Bu sayıda, sinema- mızın sanatçı kişileriyle yaptığımız konuşmalardan ilk ikisini yayınlıyoruz.
- ★ Okurlarımız arasında «Si - Sa Armağanı Sembol Yarışması» adı altında bir yarış- ma açıyoruz. Her yılın sinema sanatçıları arasında yapılacak olan seçmede birin- ci gelenlere verilmek üzere, «Si - Sa Armağanı» ortaya koymayı düşündük. Bu ar- mağanın, konumuz olan Sinema Sanatı'nı en iyi biçimde anlatabilecek özellikle taşı- ması, başka koşulumuzdur. Gerekli biçim, desen ve ölçüleri siz okurlarımıza bı- rakıyoruz. Yarışma'da birinci, ikinci ve üçüncü geleceklere ödül verilecektir. Sembol'ün resmi, normal ölçüde kâğıda siyah-beyaz olarak, boyutlarına eş ölçüler- le ve değişik yüzleri kâğıt üzerinde ayrı ayrı gösterilerek çizilmelidir. Yarışma- ya katılma süresi, 5 Mart 1960 - 5 Mart 1961 tarihleri arasında. Okurlarımızın bu konuda ilginç davranışlarını bekliyoruz. Saygılarımızla (Si - Sa)

Gerçekçi Görüşün Sinema'ya Getirdikleri

SİNEMA Sanatçısının özel çabası, aşırı bir yönelişle, gerçekçi anlatımı vermek yo- luna gidiyor. Metafizik kav- ramların doğaüstü duyarlılığı, sanatçıda, «seyirciyi doyura- mamak» korkusunun doğma- sına yol açmıştır. Sanatçı, seyirciye, elle tutulur bir anlatım vermek gerektiğine inanıyor. Kader üzerinde canlan- dırılmış bir yaşantıyı, seyirci- nin, onu ancak kendî yaşantı- sına en uygun bulduğu za- manda seyretmek isteyeceğine inanıyor. Bu yönlü sinema san- atı anlayışınca, filmlerde ki-

şinin gerçek yaşayışı büyük çoğunlukla verilebilmelidir.

Ş. Avni ÖLEZ

Gerçekçi bir ortamı kapsa- yabilmiş yapıtlara bu yüzden «büyük film» damgasına vur- mak kolay oluyor. Yapıtın ele- leştirilmesi de bu ön ölçüye gö- re yapıldığından, sonda özel-likle «övcü» bir yargıya va- rılıyor. Oysa, filmin asıl de- ğeri genellikle bu yargının di- şında ve ona hiç de yakın ol-

mayan bir alandadır. Ancak, kusurlarının aşırılıkla seyirci gözüne batmadığı düşünülür- se, gerçekçiliğin etkilerinden kötülük görmediklerini söyle- yecek sanatçılar için bu yön- lü yapıtların tümüyle yeterli olamayacaklarını açıklamak güçtür. Gerçekten güçtür.

De Sica, geçen yıl perdele- rimizi büyüleyen «Ladri Di Biciclette»'de bir yeni-ger- çekçi anlatım vermişti. Oyuncu -rejisör, bu yapıtıyla belki bir adım attığını düşünmemişti de. Çünkü gerçekten böyle bir adım atmamıştı. Oysa eleştir- meciler bu yeni - gerçekçi ya- pıtı sözbirliğiyle övdüler. De Sica, yapıtında öylesine ger-

çekçi davranıyordu ki... Örneğin, sorumsuz bir düşünüşle, «Ladri Di Biciclette»'i isim yapmamış kişilerin oyununa bırakmıştı. Bu kişiler, günlük yaşayışın sorunlarını ancak kendi kişiliklerine verebilişdiler. De Sica, burada seyirciyi düşünmemişti. Ya da «gerçekçi» davranmak çabası ona bu sorumluluğunu unutturmuştu. Bu unutkanlığın ona pahalıya mal olması gerekirdi. Oysa, olmamıştı. Şimdi sözü De Sica üzerine aşırılıkla uzatmadan, bu yönlü davranışların neden kusurlu olabileceklerini genellikle açıklamaya çabamıza dönelim:

Sinemanın bir sanat olduğu gerçeği, onun, sanatçı kişilerin ve sanal olaylarla yakından ilgili olması gerektiğini açıklar. Sanatı yapan ögeler, sanatçının düşüncesinden ve aksiyonundan geçtikleri ölçüde değer taşımakta olduklarından, günlük yaşayışın ilkel olabilecek davranışta kişileri için bir anlamda bulunmayacaklardır. Bunun gibi, yine günlük yaşayışımızın olayları arasında sanat değeri çok düşük ölçüde olanları büyük çoğunluktadır. Sanatçı, bu kişileri ve bu olayları bir seçme yapmaksızın kamera önüne çıkaramaz. Ana sorun, günlük yaşayışın sanat değeri taşıyabilen özellikteki kişi ve olaylarını, ilkel olan benzerlerinden çekip alabilmektedir. Değerli ve değersiz gerçekler arasındaki büyük ayrım, sanatçı gözünde özellikle benimsenmelidir. Yoksa, salt «gerçekçi» olmanın perdeye düşürülmüş olması için, çok sayıda değersizliğin planlara alınması zorunda kalınacaktır. Bu ise sinemayı hiçbir zaman mutlu sona bağlayacak bir davranış değildir. Seyirci, kişiliğin ilkel görünümlerinin hergün ta-

İyi İle Kötü Arasında En Göze Batan Ayrım

Turgut DEVRİM

A NADOLU'DA, cepte içki şişesiyle film seyredilen sinema bir veya iki değil. Oysa, yüksek düzeyde seyirci toplayabilen sinema yalnızca bir veya iki. Anadolu'da «halkın nabzına göre...» deyiminden yararlanarak sinemalarında türlü bayağılıkta filmleri afişe eden sözümlü sanatçı kişiler bir veya iki değil. Oysa, kazançlarından yitirmek pahasına da olsa, bayağı gösterişten yararlanmak yoluna gitmeyen gerçekten sanatçı kişiler yalnızca bir veya iki. Ve yine Anadolu'da, sinemaya «eğlence» konusu dışında herhangi bir anlam tanımayan toplum kişileri bir veya iki değil. Oysa, sinemanın sanat alanında başlıbaşına söz söyleyebilecek güçte olduğuna inanmış, ülkücü, aydın toplum kişileri yine yalnızca bir veya iki. İşte, iyi ile kötü arasında en göze batan ayrım: Olumlu yönde yükselebilen bir veya iki; olumsuz yönde kalmak zorluğunda olan bir veya iki...

Anadolu'nun işlenmemiş ruhbilimine bakıp, gerçeklerin bu toprağın kişilerine cömert davranmadığı kanısına varmak doğru değildir. Anadolu gerçekleri seviyor. Ama, ona bu konuda doğru örnek verecek değerli kişilerin yokluğu yüzünden, sevdiği gerçeklerin içine bir türlü giremiyor. Ona bir sanat yapıtı verin, bu yapıtı nasıl işlendiğini öğretin. Sizi utandırmayacak, elindeki yapıtı daha üstününü ve daha gelişmişini ortaya verecektir. Anadolu'ya sanat filmleri gönderin. Asıl sinemanın bu demek olduğunu onlara açıklayın. Çok yıl geçmeden karşılığını gö-

— Devamı 15 inci Sahifede —

nığı olmakla, bunu bir de sinemada görmek bahtsızlığına uğramamalıdır.

Sinemayı, kabaca bir biçimde gültünlü unsurların komedisinden, trajik unsurların kişiyi dokunan içlilikte dramundan, metafizik anlatımın gerçeğe uzak ve çoğunlukla uydurulmuş kamera çalışmalarından uzaklaştırmak hiç de kötü bir çaba değildir. Aneak, bunun bir ölçüsü, bir orantısı olmalıdır. «Gerçekçi» görüşü verebilmek için kişinin değer özelliği taşımayan yaşayışına el atmak, kusurlu bir tutum olur. Komedinin de, dramın da, metafizik anlatımın da

kendilerine göre değerli olanlar nasıl varsa «gerçekçi» görüşü verebilen yapıtların da böylesine varlıklı olması beklenir. Sinema sanatçısı bunu bilmelidir ki, herşeyden önce sanat alanında görevlendirilmiş bir kişidir ve yapıtlarını bu alanın gerektirdiği özellikte düşünmeğe zorunludur. Amaç, değerli olan gerçeği ortaya vermek olmalıdır. Yoksa «gerçek» adı altında ilkel yaşayışımızı kameraya almakla, sinema sanatı gücünün bir olumlu yönde seyirciyeye duyurulabileceğini varsaymak, tüm anlamıyla gereksiz bir düşülmüştür.

Sinemadan Yararlanmak

Sinemanın sanat niteliğini bütünüyle kapsıyabilmesi için toplumun sinemadan yararlanması gerek. Toplumun ana sorunlarına yönelmemiş olan sinema, soğuktan barınan ve en rahat leblebi-çekirdek yenen yer olmaktan öte gidebilir mi?

Tanju CILIZOĞLU

Yarının ilkelerini kuracak sanat yapıtlarına, gücünü bir dışının göğüsleri ya da bacaklarında arayan sinemayı katabilir misiniz? Diğer sanat dallarına oranla etki alanı daha geniş ve kolay olan sinema ucuza aramanın çabası içerisinde, olanaklarının tümünü yitirerek bir arpa boyu bile ilerleyebilmiş midir?

Bütün öğelerini bir yana atıp tekniğini bir dışının cinsel organlarını en iyi gösterebilenin kaygusunda olan sinema dünyası bence kurtarıcılarını bekliyor. Mutlu yarınlara ermiş kişilerin sevincinde, diğer sanatlardan da yeterince yararlanarak toplumun ana sorunlarına yönelmiş olan sinemayı görebiliriz. Örneğin Harb sonrası İtalyasında meydana gelen mesken buhranı bugün giderilmişse bunda Victor De Sica'nın güçlü yaptığı «Yuvasızlar» kordelâsının yararını kim inkâr edebilir ki? Amerikalı rejisör Elia Kazan usta mizansenleri ile Rahımlar Üstünde kordelâsında sendikacılar tarafından sümürülen işçi guruplarının yamutularını açıklamasaydı Amerika bu ana problemini çözmemiş olmanın acısını daha

bir süre çekmeyecek miydi?

Tanımlamaları uzatabiliriz. Ne çıkar bundan? Kim sinemanın getireceği faydalara karşısındır ki... Üstelik önemli olan da bu değil. Gerekli olan sinemayı toplum kalkınmasında ön plâna alarak çalışıp toplumun tüm sorunları ile sinemadan yararlanmasını sağlamaktır.

Sosyal düzeni kurma yolunda neyin çabası sinemadan öte gidebilir? Bütün bu gerçekler en belitken olarak ortada dururken sinema sanatında kolay ve kazancı ön plâna alan yönetmenler gurubu güç-

Sinema ve Rejisör

Kenan AKANSU

Sinemanın çilekeşi diyebileceğimiz rejisör, aşağıda sıralayacağımız nedenlerden ötürü, sanatını dilediği yönde perdeye yansıtamaz.

Bir sanat konusunda değer yargısına varmadan önce o sanatın sanat olarak oluş şartlarını bilmek gerekir. Sinema evreninin tutsağı olan rejisörün başarıyla aşmağa çalışacağı ilk engel, boş film şerididir. Üç kilometrelik bu şerit rejisöre ter döktürür. Konuyu genellikle yılları aşan bir anlatımla veren şerit, aslında iki saatlık bir temsil süresidir. Bu belirli süre içinde de filmin oynanıp, bitmesi gereklidir. Çünkü, beş dakikalık bir arzus için ikinci bir şeriti eticari zihniyet feda edemez. Yapılan her film maddi kazanç sağlamalıdır. Sanat, ikinci, üçüncü (yerli filmlerimizin hemen hepsinde sonuncu) derecede yer alır. Şartlar böyle o-

lerini ereksiz kordelâlarda yitirip duruyorlar.

Yerli füm sanayimizin durumu çok daha ereksiz bir yoldadır. Sinema yönetmenlerimiz, batılı yönetmenlerin yukarıda tanımlamağa çalıştığımız kordelâlarını örnek alarak bunlara benzerinin çabası içersindeler. Oysa ki her yönlü çalışması ile hamle yapmak zorunluğunda olan toplumumuzda güçlü yapıtlar diğer toplumlardan çok daha fazla gerekli. Bu çarpışa varmış olarak çalışan bir sinema yönetmeni gösterebilir misiniz? Yarının mutlu Türkiye-sinde başarı ölüncü içinde olanların arasında sinema yönetmenlerimizi bulamayacağız...

lunca, rejisörün sanat ve yaratma gücü eriyip gider. Bütün çaba ve yerliliği «ticari kazanç» üzerinde yoğunlaşır. Bu koşullar altında rejisörün yapacağı en doğru iş, seyirciye orijinal gelecek buluşlardan kaçınmak ve yapıtı, toplumun en ilkel kişilerincede anlaşılır biçimde vermek olmalıdır. Aslında, öğretici ve eğitici özellikler de taşıması gereken film, bu yüzden, sanata karşı yönde bırakılmış ve rejisörün de özelliği «satıcılık» kimliğine bürünmüş oluyor.

Bir zamanlar bu mali ve aynı zamanda psikolojik kuralı bir kenara iterek sanatı ülkü edinen, Abel Gance, Erich Von Stroheim gibi rejisörler de büyük sinema endüstrisi içinde tutunamadılar. Sinemanın büyük sanatçısı Charlie Chaplin, yapıtlarının Amerika'da tümüyle anlaşılmodüğünü görebek, onları, daha iyi anlaşılacağı umduğu Avru-

— Devamı 15'inci Sahifede —

Sinema Sanatında Sanatçı

DÜNYADA ve bizde çevrilmiş olan filmleri inceleyecek olursak şöyle bir soru düşünebiliriz: «Acaba her oyuncu bir sanatkar mıdır? Hiç şüphe yok ki bu basit sorunun cevabı menfidir. Ancak, her oyuncunun bir sanatkar olmayacağı gerçeği, unutmamalıdır ki yalnız ve yalnız bizde ispatlanmış bir mesele değildir... Hal böyleyken, şurasını tebarüz ettirelim ki biz bu bakımdan biraz şanslı ve hattâ

ti hayranlığının tabii neticesidir. Buna mukabil burada biz de, Türk filmciliğinin, oyuncularını, rejisörünü ve hattâ

tümüyle dört başı mamur olduğunu, senaryosundan figüranına kadar tam bir ahenk içinde bulunduğunu kuru bir yaygarayla körü körüne ispata kalkışacak değiliz. Bizde işin daha acı ve çaresiz tarafı, filme para yatıranların sanattan ziyade kazancı düşünmesi ve bütün faktörlerini ona uydur-

Turgut KURAL

rakiplerimize nazaran daha da avantajlıyız. Şöyle ki: Dünya memleketlerinde çevrilmiş yüzlerce filmden kaç tanesi değerlidir? Onların, yüksek teknik üstünlüklerle, kısaca çok geniş maddi imkânlarla meydana getirdikleri film sayılarıyla başarılarının adletlerini, teknik ve formalite imkânlarıyla vücudata getirilen bizimkilerine oranlamaya kalkışırsak ne zaman herhalde lehimize olur. Türk filmciliği bugüne değin (az da olsa) sanat değeri yüksek eserler vermiş; sinemaya, sanat kudretleri azınamayacak kabiliyetler kazandırmıştır. Zaman zaman nadiren meydana getirilen, sanat tarafı kuvvetli filmlerimiz bizi istikbal endişesinden kısmen de olsa uzaklaştırıcı bir etki yaratabiliyor. Ne yazık ki bütün bunları inkâr etmek, hatırlamamak (bazı sinema yazarlarımız gibi) ancak ve ancak pek kötü, mânâsız bir karamsarlığın, bön bir Ba-

ÜÇ ARKADAŞ :

Türk filmciliği bugüne değin (az da olsa) sanat değeri yüksek eserler vermiş, sinemaya, sanat kudretleri azınamayacak kabiliyetler kazandırmıştır.

masıdır. Sinema haricinde şöret yapmış kimselerin yüksek ücretlerle kamera karşısına geçip ne yapacağını bilemeyen şaşkınlıklarla dolaşıp durması, hattâ ve hattâ senaryoyu dahi bu mahut sanatkârlara(!) hazırlattırarak kendi lehlerine (film icabı!..) pozisyonlar yaratmalarını sağlamak, hep bu arada sayabileceğimiz, «Sinema Sanatı»'mıza indirilen darbelerden başka birşey değildir. Unutmamalıyız ki hakiki sanatçı, yaratılan esere kendinden birşeyler katabilen varlıktır.

Hakiki sinema sanatkarlarımızı senelerden beri üzün bu iş (!) filmleri, bu başka sanat şöretlerinden faydalanma yolu devam edemediği müddetçe, Türk filmciliği sürekli değil ancak ve ancak nadiren değerli film, nadiren sanatçı verebilecektir. Ama bu engellerin, pek az olan değerli sinema sanatçılarımızın azimlerini kıracağını hiç zanetmiyoruz. Çünkü onlar, maddi ve manevî bütün engellere göğüs gere gele mertebelerine ulaşmağa çalışan hakiki sanatçılarımızdır.

Bizim; sanatını sanat için harcayacak elemanlara; sanatı, kültürü ile değerlendirebilecek geniş bir çevreye ihtiyacımız vardır. Bu anlayış, tümüyle kökleştiği anda, «Sinema ve Sanat» dalında ciddi bir «söz» ve hattâ «hak» sahibi olabileceğimizi sanıyoruz.

Si - Sa

YAYINLARI
ÇIKIYOR

BEKLEYİNİZ

Sinemada Eskiye Arayanlar

Melih VASSAF

Bugünün sinemasında «Yeni Kuşak» rejisörlerini, oyuncularını beğenenler olduğu gibi, eskiyi, eski aktörleri, aktrisleri arayanlar; «Artık eskiş gibi güzel filmler seyredemiyoruz» diye hayıflanlar da yok değil. Hattâ bazı bazı bunlar, önemli bir yekün tutuyor. Eski sinemayı beğenenler, bugün meselâ bir «Doktor Caligari'nin Muayenehanesi», bir «Zoro'nun İşareti», bir «Yumurcak», bir «Apokalips'in Dört Süvarisi», bir «Kan ve Kum» veya «Monte Kristo», «Bağdat Hırsız» ayarında filmler göremediklerini iddia ediyorlar. Çevirecek mevzu bulamadıkları zaman, yine bu ölmez eserlere başvurarak prodüktörler, ellerinde teknik imkânlar, «Sinemascope» perdeler olduğu halde, hiçbir zaman, eski mükemmeliyetinde yapamadılar bunları.

«20. Century - Fox» şirketi Blosco İbanez'in «Kan ve Kum»-unu «Kanlı Meydanlar» adıyla yeniden çevirmeye karar verdiği zaman, Tyrone Power, Linda Darnell ve Rita Hayworth gibi şöretleri başrollere çıkarmıştı. Fakat bütün uğraşmalarına rağmen bu oyuncular, hiç bir zaman Rudolf Valentino, Nita Naldi ve Lila Lee'nin yerini tutamadılar. Keza Douglas Fairbanks'ın çevirdiği «Zoro'nun İşareti» ve «Üç Silâhsörler» sonradan tekrar tekrar çevrildiği halde, 1921'deki o muazzam filmlerin mükemmeliyetine erişemedi. Fairbanks'ın «Bağdat Hırsız»'ını seyretme fırsatını bulanlar Ronald Colman'ın oyununu gördükleri zaman, hayal kırıklığına uğrayorlardı. Alman Filmciliğinin «Dev»-lerinden Werner Krauss'un Lil Dagover ile çevirdiği «Doktor Caligari'nin Muayenehanesi»ndeki korkunç ve heyecanlı sahneleri bugün hangi cinayet filminde seyredabiliyoruz?

Bunların sebeplerini araştırmak lâzım. Eski filmleri beğenenler, zamanımızda Len Chaney ayarında kılık değiştiren bir aktör, Fatty ayarında bir komik, Şarlo ayarında büyük bir sanatkar, Nazimova, Greta Garbo, Helen Hayes gibi emsalsiz aktrisler bulunmadığını, eski usta rejisörler yerine, şimdi beyaz perdede iki kere rejî asistanlığı yapmış kimselerin film çevirme teşebbüsünde buldukları söylüyorlar. Bunlara göre zamanımızda eli, yüzü düzgün bulunmak, oyuncu olma için kâfi bir vasıf! Yıldız avcuları, artist bulma teşebbüsüne geçtikleri vakit, istidat ve kabiliyetten önce fiziki güzelliklere, fotojeni'ye önem veriyorlar. İstedikleri özelliklere sahip gençleri bulan bu insan-

— Devamı 15'inci Sahifede —

ORSON WELLES

Derleyen: Kaya ZEREN

Bunları söyleyen Orson Welles, sinema sanatının en önemli kişilerindendir. Sinema üzerine çalışmalarıyla sanatının üstünlüğünü kabul ettiren sinemanın harika çocuğu adını almıştır.

Gerçekte, Welles 1941 yılında Citizen Kane'yi yaptığında, bu filmi sanat çevresinde önemli yankılar uyandırdı ve genç rejisörün yapımda kullandığı teknik denemeler sinema yapımcılarının türlü tartışmalarına yol açtı.

Orson Welles 1918'de Kenosha'da doğdu. Babası fabrikatör, annesi piyanistti. Daha iki yaşındayken amadilini bir büyük adam gibi konuştuğundan ruhbilimcilerle araştırma konusu oldu. Beş yaşında kendi başına ortaya koyduğu kukla tiyatrosuyla temsiller verdi. On yaşında sahneye çıktı. On beş yaşında İrlanda'ya gitti, kendisini New-York'un ünlü tiyatrosu «Theater Guild»'in bir oyuncusu diye tanıtarak «Gate Theater»'a girdi. 1931 ve 1932 yıllarında İrlanda'da türlü tiyatrolarda çalıştı. Ertesi yıl Amerika'ya dönünce Thomson Wilder'le tanıştı. Wilder onu ünlü kadın oyuncu Katharine Cornell'e tanıştırdı. Onunla yıllarca sürececek tuncelere çıkmadan önce, en sekiz yaşındayken okullar için Shakespeare'in toplu eserlerini hazırlayıp resimledi. Yirmi bir yaşındayken John Houseman'la birlikte hepsi zenci oyuncularla sahneye koyduğu Macbeth, Welles'in ününü sınır dışına yaydı. 1937 yılında Houseman'la

«Bir filmi düşler kordelâsıdır. Bazen renkli, bazen de ak ve kara olarak görürüz düşümüzü, ama Cinemascope olarak asla. Bir kâbustan ünlüyerek uyandıığımız zaman onun Vistavision olduğunda ısrar edemeyiz.

Ufak tefek heveslerimiz Cinemama'da da erkeksiz değildir ve kutsal kişiler Cinemiracle diye bir nen tanınmazlar.»

birlikte kendi tiyatrosu Mercury Theater'ı kurdu. Burada modern kostümlerle sahneye koyduğu Julius Caesar piyesi o kadar başarı kazandı ki temsilleri National Theater'da devam edildi. Welles bu arada radyoda da oyunlar veriyordu. Welles'in «The War of the

Worlds» romanından yaptığı adaptasyon 30 Ekim 1938'de radyoda temsil edildiğinde, Birleşik Amerika'nın birçok devletlerinde büyük bir panik yarattı: Merihlilerin dünyayı istilâsını anlatan bu temsili baştan beri dinlemiyenler, olayı gerçekten meydana geldiğini sanarak sokaklara döktüler, ölenler ve yaralananlar oldu. Bunun üzerine Welles'in radyo temsillerine son verildi ama, Welles'in ünü bir kat daha arttı.

Hollywood stüdyolarının onunla yakından ilgilenmesi de bu olayla başlar. 1940 yılında, o güne dek hiçbir rejisörün erişmeyeceği serbestlik sağlıyan bir kontratla Hollywood'a gitti.

Welles'in sinema sanatı üzerine çalışmaları ve sinemaya getirdiği yenilikler Citizen Kane'de başlar. Bu ilk yapımda, sinemanın gösterdiği tüm gelişmelerden yararlanarak bunları değerlendirmişti. İkinci filmi The Magnificent Ambersons (1942), sınırlanmış bir çalışma serbestliğiyle ortaya kondu. Üstelik Welles'e duyurulmadan birçok yerleri keşilmişti. Bununla beraber sinema tarihindeki yeri ilki kadar önemlidir. Ticari yönden bu yapıtı ilkinden daha büyük başarısızlığa uğradı. Bundan ayrı, bir süre önceleri Hollywood'u altüst eden, sinemaya alışılmamış yenilikler getiren D. W. Griffith gibi, Welles de prodüktörlerin kara listesine girdi.

Dört yıl filmlerde oyuncu

Türk sinemasının düşündükleri

Yarı için bugün bize umut verecek, durumu iyiye, doğruya ve güzelle giden bir Türk Sineması'ndan söz açmak gerekirdi burada. Oysa bugün Türk Sineması'nın diletiğimiz duruma yükselmesi, çağdaş sinemaların yanında yer alması için doğaüstü bir çalışma ve hükümetin özel durumlu bir davranışı gerekiyor.

BUGÜN film yapılan memleketlerin tümünde de sinema tam anlamıyla bir endüstridir. Film yapanların da, tümü değilse bile, yüzde doksan dokuz sinemayı bir para kazanma aracı bellemişlerdir. Durum böyle olunca, gereksiz bir davranış olsa da film yapanların düşüncesinde sinemanın gerçek anlamı arkaya itiliyor. Bunu bilerek, göerek ve üzülererek yapan filmler de çoktur... Bugün dünya sinemasında önemli yerleri olduğunu düşünebileceğimiz memleketlerin çoğunda sine-

olarak yer aldı. Yönettiği iki filmden, The Stranger'in başarısızlığını, The Lady from Shanghai'nı umulmadık başarısı izledi.

Sonraları Avrupa'ya geçen Welles, İngiltere'de Macbeth'i (1946) yaptı. Gerek bu yapıtı ve gerekse Othello (1952), Confidential Report (1955) Avrupa'daki en önemli çalışmalarının örnekleridir.

Orson Welles Amerika'da yitirdiği serbestliği Avrupa'da sağlama olmasına rağmen, burada karşılaştığı maddi bunalımlar yüzünden iyi - kötü, türlü eserlerde oyunculuk yapmak gereğinde kaldı. Bugün sinema içindeki durumu, filmlerde ikinci derecede yer olan bir cyuncu olmaktan öte gidemiyorsa, bunu çağımız sinema seyircisinin sanat anlayışından yoksun bulunmasına saymak gerekmez mi?

ma, bir endüstri koludur. Otomobil, kamyon, uçak yapar gibi film yapan şirketler var bu memleketlerde... Film yapan her şirket geniş bir kadro kurmak gereğindedir. Büro su olacak, stüdyosu olacak, buralarda çalışacak türlü elemanları olacaktır. Bu salt ilk akla gelenler, Halbuiysa, Batıda birçok şirketlerin çok geniş tutulan tesisleri vardır. Bir Metro - Goldwyn - Mayer, bir Paramount, 20th Century-Fox, Universal- International, Warner Bros, Arthur Rank yahut bir Unifrance ve Unitalia dev film şirketleri, organizasyonlarıdır. Milyonlarla oynayan bu yapımcıların ellerinde büyük imkânlar olmasına rağmen, yine de endüstriyel bir düşünüşün dışında davranamazlar. Yapacakları filmler, toplumun ilgisini çekecek zenginlikte olursa, harcadıkları milyonların, yine milyonlar getireceğine inanırlar. Bu inanç, kurulu düzeni bozamaz. Ve bu yüzden de bir yapımcının tüm çalışmalarının «iş filmi» üzerinde yürütmesini gerektirir... Siema endüstri durumundayken, gerçek anlamda bir sinema eserini dileyerek yapımcıyı endişeli bir duruma düşürmeyi nasıl düşünebiliriz? Ancak, sinemanın bir endüstri olduğuna ırsız göstererek, bir ayrı düşünüş ileri sürmemek de çok tembelce bir davranış olsa gerek. Sinemanın kurulu düzeninden söz ettik. Bu kurulu düzen

salt alış-veriş'dir. Yapımcı filmi ortaya koyar, sinemacı da satın alır, sinemasında oynatır. Şimdi burada bir durumu da açıklamak gerekiyor. Gerçekte filmi yapan şirket ve filmi oynatan sinemacı da çatışık düşünelere sahip oldukları gibi, ellerindeki imkânlar da eş ölçüde değildir. Sinemacı, salonunun boş kalmamasını diler. Bu dileği de ancak salonun «iş filmi» oynatmasıyla yerine gelir.

Hayri CANER

Dünyanın birçok memleketlerinde böyledir de, Türkiye'nin ayrıntılı bir durumu mu vardır? İşte Türk Sineması'nın düşündükleri de bu sorudan doğuyor...

Sinemacı - yapımcı ayrı durum ve düşüncededirler, demistik ya, bizde bu ayrıntı çok daha geniş anlamda ve ölçüdedir... İlk önce Anadolu ve Trakya'nın kasabalarını ve toplumu yüz binden aşağı olan kentlerini ele alalım. Bunların sinema sahipleri kimlerdir? Sinemalarında oynatacakları yapıtları nasıl değerlendirir de satın alırlar? Bunları cevaplamak gerekince,, küçük kentlerin, kasabaların sinemacıları daha çok gerçek sinema anlayışından yoksun kişilerdir. Çocukluk işhanı ve otel sahipleridirler ve binalarını altına yaptıkları sinemaları işletir, para kazanırlar... Burada hemen ilk akla gelecek de yine toplumun dileği oluyor. Toplum ne türlü yapıtlar görmek dileğindedir? Bununun cevaplaması da, kasaba ve kentlerde ilk aranların yerli filmler olduğu-

dur. Çokluk yerli filmlerin ünlü «melodram»larını görmek ister. İsterler de sinemacı bu yapıtları sinemasında oynatmaz mı? İşte bu sorunun cevaplanmasında, toplumun sinemacılara geniş ölçüde etkisi ve Türk sinemasının geleceğini umutsuz kılan acı gerçek vardır. Bu da, toplumun sinemacıyı, sinemacının da yapımcıyı etkilemesi gerçeğidir.

Sinemanın salt topluma yararlı olabilmesi için toplumun da sinemanın yararına bir görüş ve düşünüşe sahip olması gerekmez mi? Şimdi artık kendi düşünüşümüzü ortaya koyalım... Sinema bir endüstri olarak kalınca, Türk sineması için bugünkü durumdan daha fleri bir sinema anlayışı beklemek de gereksiz bir davranış olarak kalıyor. Demek ki, gerçek sinemasever dilediği anlamda gerçek bir sinema eserini beklemek zorunda kalacak. Belki de bu bekleme süreci uzunca sürecek. Buna engel olabilecek bir çaba bulunabilir mi? Bana kalırsa Türk sineması bugünkü imkânlar içinde özlenilen bir sanat filmini de yapabilir bir durumdadır. Ancak dar bütçeli filmler üzerinde önemle durmak gerekir bu çabada. Bir Karacaoğlan'ın Kara Sevdası, bir Ateşten Damla ve bir Yangın Var bu yılın en çok para harcayan yapıtlarıdır. Oysa gerçek bir sinema anlayışından yoksun bir düşünüş, Karacaoğlan'a konan üç yüz bin lirayı, Ateşten Damla'ya konan iki yüz altmış bin lirayı topluyabilme endişesiyle yapımcıları bunaltmaktadır...

Türk sinemasının geleceğini düzenleyecek ilk çabayı, bugünün yapımcılarından beklemek gerekiyor. Tüm çalışmalarını dar bütçeli filmler üzerine eğerek yapıtlar ortaya

Si - Sa KONUŞMALAR I :

Orhan GÜNŞİRAY (Aktör)

— Sinemaya karşı ilgi sizde nasıl ve ne zaman uyandı?

— Bir sürpriz ve emrivaki oldu. Hasan Kazankaya'nın isnariyle sinemaya girdim. İlk filminden sonra iki yıl film çevirmedi. Daha sonra, sanat hayatımda önemli rolü olan Faruk Kenç'in filmlerinde, Mihayet Aydın Arakon'un hazırladığı «Acar Film»'in e-

koyarlarsa durumlarını hem garantiye almış olurlar ve hem de gerçek sinemasever özlediğine kavuşur... Dar bütçeli yapıtlar için doğüstü bir çalışma ve hükümetin özel durumlu bir davranışı da gerekmektedir. Yapımcıların düzenleyeceği ilgiler öne alınmalıdır. Bu ilgiler arasında basın, yarışmalar ve festivaller en önemlileridir. Bundan ayrı olarak aydınların ilgisini Türk sineması üzerine yöneltilmelidir.

Hükümetin sinema konusun

serlerinde oynayarak sinemaya yerleşmiş oldum. Yakında da kendim film yapacağım.

— **Bugünkü Türk sineması için düşünceleriniz?..**

— Gittikçe iyileşmekte ama bu yeter değil.

— **Türk sinemasının gelişmesi için neleri gerekli görüyorsunuz?**

— Büyük şirketlerin kurulması, bir filmi yapan şirketin, filmini kendi tesislerinde hazırlaması, tabii güzellikleri çok olan memleketimizde bütün dünyanın seveceği, alışılyacağı; sanat ve teknik yönü güçlü filmlerin yapılması gereklidir. Bundan ayrı olarak da bir sendika kurulması, sanatçıların patronlara, patronların sanatçılara karşı, karşılıklı haklarını korumaları ve figüran dâvasının halli arzulanmalar arasındadır.

★

Murat KÖSEOĞLU (Prodüktör)

— Sinemaya karşı ilgi sizde nasıl ve ne zaman uyandı?

— Bundan yirmi dört yıl önce, Balıkesir'de Şehir Sineması'nı işletmeye başlamakla.

— **Sinema alanında yeni bir şeyler hazırlıyor musunuz?**

— Bu konuda hazırlıklarımızı yaptıklarımızı ortaya ko-

duğumuz davranışı, bugünkü yerli-yabancı yapıtların vergi konularını üzerine olmalıdır. Ayrıca bir sinema okulu, bu konuda yetkili yabancı elemanların yurda getirilmesi için yardım ve dışarıya film gönderilmesine kolaylıklar da, dileklerimizdir. Bunlara eklenecek en önemli dilek de, kültürel çalışmaların daha çok üzerinde durulması ve toplumun sinemadan yararlanmasını sağlamak için sinemanın varlığının düşünülmesidir..

yuyor. Birkaç eser verdik, daha da vereceğiz.

— Türk sinemasının gelişmesi için neleri gerekli görürsünüz?

— Herşeyden önce bugünkü Türk sinemasında esaslı bir temizlik gerektir. Meslekten olmayanların kat'i surette aradan sıyrılmasını istiyoruz. Bundan ayrı olarak da, hükümetin yerli ve yabancı filmlerden almakta olduğu eğlence resminin standart bir duruma sokulması, her sinemada her yıl en az beş yerli film gösterme gereği, sinemacıyı, teşvik için de yeni yapılacak sinema binalarından üç veya beş yıl için biletlerinden eğlence resmi alınmaması gibi kolaylıklar gösterilmesi. Bilhassa aleyhimize olan bu «vergi elastikiyeti»nin ortadan kaldırılması gereklidir. Bundan önce biz, yerli film yapanlar, Dahiliye Vekâletine müracaatla yerli filmlerden alınan vergilerin indirilmesi hususunu istemiştik. Her vekâletten müessil ve müthassislerin iştirak ettiği toplantıda heyetimiz dinlendi. Yapılan çalışmalardan sonra alınan kararda, yerli filmlerden yüzde yirmi beşe kadar, yabancı filmlerden de yüzde yetmiş kadar vergi alınması tespit edildi. Bu karar değişebilecek durumda olduğundan, heyet başkanı olarak bu karara itiraz ettim. Fakat kararı alanlar beni dinlemediler ve belediyeceilerin bu konuda bilgili, anlayışlı olduğunu söylediler. Halbuki şimdi bu kararın «kadar» kelimesi yüzünden, memleketin birçok sinemalarında yabancı film için yüzde yirmi beş vergi alınıyor. Sinemacılar da çoğu zaman yerli film yerine yabancı filmler oynatıyorlar.

BASINDA SİNEMA

Sinema ve Seyirci

Çetin ÖZKIRIM

BATDA birçok memleketlerde sinema, tiyatro kadar saygı ve ilgi gören bir yerdir. Topki bir piyes seyrederek gibi film seyredilir. Meselâ Almanya ve Avusturyada senas aralarında salona seyirci alınmaz. Eğran, çağran, hoşlandığı yerde alkışlayan yoktur. Yanbaşınızda fındık fıstık yiyeceklere rasgelmezsiniz.

Buna karşılık, sinemaların da seyircilere saygısı ve ilgisi tamdır. Meselâ filmler tam zamanında başlarlar. Sinema kapılarında o günkü programa bir çizelgesi aslıdır. Her sinema ekseriyetle, bir dünya havadisi, bir kısa kültür sanat filmi ve bir de uzun konulu film göstermek zorundadır. Bu üç ayrı kordelânın başlayacağı saatler açık ve kesin olarak belirtilmiştir. Seyirci salona girdiği zaman hangi saatta neyi göreceğini bilir. Si nemalatta yer gösterenler para almazlar. Onların ücretini müesseseler öder. Normal ekrana göre çekilmiş filmleri göz boyamak için büyük oynatıp gözü bozacak fululukta seyirciye göstermezler.

Oysa bizde bütün bunların tersi olmaktadır. Biz ilkin seyirci ve sinema olarak birbirimize bir mesuliyet ve saygı hissi beslemiyoruz. Galiba bu için asıl sorumlusu da sinemalardır. Bugün sinemalarımızda bir gürültü bir tedirginlik bir saygısızlık havası varsa bunun asıl sebebi sinemanın seyircisine olan mesuliyet ve saygı hissinin azlığıdır.

(Yeni Sabah)

Kültür Filmleri

SIYAVUŞGİL

BU MEMLEKET bizindir, yalnız tarlasiyle, madeniyle, şehriyle, köyüyle, ırmağıyla, denizleriyle, insanıyla değil, asarlar boyu toprağın üstünde kaç kat kurulmuş tür-lü medeniyetleriyle de bizindir. Nasıl bir Fransız, Frank seyyundan geldiğini düşünmeyerek, yurdunun şurasında burasında yükselen Roma kahitlilerinin sahibi ise, nasıl bir İspanyol Araptan kalma Elhamra sarayını kendi kültürünün temel direği sayıyorsa, bizim de bu toprağı tarihinin bütün derinliğiyle benimsememiz ve her katında rastladığımız medeniyeti kendi malımız addetmemiz kadar tabii bir şey yoktur. Anadolu'nun tapusunu Malazgirt meydan muharebesinden başlatır ve daha öncesini umursamazsak hata ederiz. Bugünün İtalyanı, yalnız eski Roma'ya bağlanmakla kalmıyor, vaktiyle aynı yarınadaya gelip yerleşmiş bambaşka bir kavim olan Etrüskleri de ed-dat biliyor.

Bereket versin ki. Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi bölümünün, Anadolu'da Roma mozaiklerini ve Göreme'de bir kaya kilisesine dair hazırladığı filmlerle, III Murat Surnamesinin minyatörlerinden meydana getirdiği gayet canlı, hareketli ve renkli eser, bizde de bu zihniyetin uyanacağı, memleket hazinelerinin bilgi ve zevkle gün ışığına çıkarılmağa başladığı müjde — Devamı 15'inci Sahifede —

(Yeni Sabah)

GEÇEN yıl yapılan «Birinci Türk Film Festivali»'nde, en iyi senaryo seçilemedi. Seçmenin yapılamayışı, değerlendirilecek yapıtların olmayıncadı. Bu yokluk, üzücü olduğu kadar, düşündürücüdür de...

«Senaryo» gözünlenmesi gereken, bugüne kadar üzerinde en çok durulan bir türdür. Önemi kavranmış fakat hâlâ birşey yapılamamıştır. «Senaryo» yazmağı iş edimmiş kişilerin oluşu ümit veririken, bekleyişin bitmeyişi bu ümidi ypratmaktadır.

Aydın olmayan topluluğı sinemaya bağlayan filmin konusudur. Film; sevdiği, beğendiğı zaman önce konusunu gözetir. Siemanın herşeyiyle ilgilenen, sanatsesver aydın seyirci de önce konuyu gözetir. Oysa hâlâ Türk filmleri «iyi konu»dan yoksundurlar. Bu «iyi konu» deyiminin düşünelim. Filmlerimiz hep aynı şeyleri tekrarluyan basit temeller üzerine kurulmuşlardır. O kadar ki, daha filmin başlangıcında tümü seyredilmişçesine neler söyleceğı belli olur. Adnan Ufuk, «Dost»'un 26. sayısında «Film adları»ndan bile «Dervişin filhri ile zikri»nin ne olabileceğinin kestirileceğini söylüyor. Yine aynı yazar «Sinema - Tiyatro»nun 5. sayısında, konu peğinde koğan film yapımcılarının edebiyat'a yönelişlerini inceliyor. Onlar iyi konu aramaktadırlar fakat seçilen eserlere bakılırsa, us-

ÖNCE KONU

Selim SABİT

ta ellerin (1) bunu tip'lerine çevirebilecekleri «uygun konu» lar olduğu görülür. Bunu ancak bir alışagelmışliğin a-kıntısı sayabiliriz.

Bazen ayrıntılar da oluyor. İşte son yılların biraz ilgi uyandıran filmleridir bunlar. Rejisör ve yapımcılar daha başından elde edecekleri sonucu ummuş, sanılarının doğruluğunu görmüşlerdir. Konunun uygun oluşu, kameracısından rejisörüne kadar her sorumluya en sağlam yardımcıdır. İyi konuyu hepsi benimser, salt onun etkisinde kalırlar. Onu daha güzelleştirmek için, daha «iyi» yapmak için... Elemanların gelişmesini sağlıyan, başarıya ulaştırın yine iyi konudur. O, gücünü olduğunca gösterebilmeğı sağlar. Konu benimsendiğinde çalışmalar da öylesine özenilerek olur ve sanıları yanılmaz. Dunlar bize «ilk ümitler» olarak sunulur. Yeterli olmamakla beraber festivalin de-

ğerlendirdiğı filmleri örnek gösterebiliriz.

Oysa biz daha iyiyi istiyoruz. Her şeyiyle tam film istiyoruz. Ümidimiz yıpransa bile yok olmuyor. Birinci Türk Film Festivali'nde büyük bir ekşimiğı, senaryosuzluğu ortaya koyduk. Ama iyi senaryoyu da biz ancak iyi bir konuda bekliyebiliriz. Bu «iyi konu»yu aramak için edebiyat alanını kurcalamadan önce, salt sinema için yazılmış konulara bakalım. Geçen yıl «Sinema - Tiyatro» dergisi, bir «Film Hikâyesi» yarışması açmıştı. İyi bir başlangıçtı bu, yeteri kadar ilgi görmedi. Eunda, duyurulamayışın, isteklilerin çesaret durumunu ve hiç denemedikleri bir tür oluşunu gözününe alırsak sonuna şaşmayız. Oysa üzerinde önemle durulması gereken bir şey bu. Bugünkü sansür - sermaye - eleman - araç durumu, filmlerimizin başarısızlık sebeplerini gözününe alınarak yazılacak «iyi konu»lara ihtiyacımız var.

Bir film herşeyden evvel senaryoysa, senaryo da herşeyden evvel konudur.

Si - Sa

Her ayın beşinde İstanbulda çıkar

Adres : P. K. 1103 — Sirkeci

ŞARKISIZLAR

— ŞİRLER —

Gürkal Aylan

Yeni çıkan bu kitabı

OKUYUNUZ

GRAPHO - ENGLISH

Limasollu Naci

EVDE ÖĞRETİM SERVİSİ :

Mektupla bilgi isteyiniz.

Limasollu Naci, İstiklâl Caddesi No. 297

Beyoğlu — İSTANBUL

Sinema Yazarlarına Göre :

SARARAN YAPRAKLAR (Rose Bernd) :

BAYKAN SEZER (Akşam) : Haftanın en iyi, tek görülmeye değer filmi. Wolfgang Staudte hikâyesini «naturalist» bir gözle anlatıyor.

ÇETİN A. ÖZKIRIM (Yeni Sabah) : Filmin en büyük özelliği, Maria Schell gibi usta bir sanatkarın kompozisyonu... Belki de yalnızca bu yönden «Sararan Yapraklar»'ı seyretmek ilgi çekici oluyor.

SALAH BİRSEL (Vatan) : «Rose Bernd»'in kaliteli bir film olduğu söylenebilir.

T. KAKINÇ (Yeni İstanbul) : Walther Ulbrich'in, oyun yazarı Gerhard Hauptmann'dan başarıyla sinemaya aktardığı «Rose Bernd» piyese birçok yönlere sadık kalıyor. Rejisör Staudte, olayları, kişilerinin davranışlarını ve hareketi, çokluk tiyatroya yaklaşıp bir sinema anlayışında sürdürüyor.

TUNCAN OKAN (Milliyet) : «Sararan Yapraklar» harb sonrası Alman sinemasında önemli bir yere sahip olan Wolfgang Staudte'nin en başarısız çalışmalarından biri.

ATEŞTEN DAMLA :

BAYKAN SEZER (Akşam) : Filmin en başarılı yönü M. Un'un konuyu bölüm bölüm ele alması, bir gösteriye girmesi ve bunu diğer filmlerimize göre başarıyla halletmesi.

ÇETİN A. ÖZKIRIM (Yeni Sabah) : «Ateşden Damla» için başarılı bir film denemese de, birçok benzerlerine göre hiç değilse fazla duyu istismarı yapmadığı, müspet yolda bir çabalama gösterdiği için seyredilebilir bir kordelâ olduğunu söyleyebiliriz.

TUNCAN OKAN (Milliyet) : «Ateşden Damla» başarısız bir senaryonun kurbanı olmuştur.

SESSİZ VE DERİNDEN GİT (Run Silent, Run Deep) :

ÇETİN A. ÖZKIRIM (Yeni Sabah) : Baş rollerdeki oyuncular tam seyircinin dilediği ölçüde kahramanlar. İşte bunlar, derinliği ve fazla bir özelliği olmayan filmi sıkıntısız seyretmeye yetiyor.

SALAH BİRSEL (Vatan) : Büyük bir eser değil. Fakat zevk ve heyecanla seyredilebiliyor.

TALEBELER EĞLENİYOR (Bachelor Of Hearts) :

ÇETİN A. ÖZKIRIM (Yeni Sabah) : Filmin büyük bir iddiası yok. Filmin temposu başından sonuna kadar grafiğini vasatın üstünde muhafaza ederek gidiyor ve seyircinin ilgisini daima uyamak tutuyor. «Talebeler Eğleniyor» gerçekten eğlenilebilen bir komedi filmi.

SALAH BİRSEL (Vatan) : Doğrusunu söylemek gerekirse «Talebeler Eğleniyor» ağır başlı bir komedidir. Fakat biraz fazla ağır abşlı. Gene de kendini bir komedi filmi diye kabul ettirecek gibi değil.

UNUTAMADIĞIM AŞK (An Affair To Remember) :

ÇETİN A. ÖZKIRIM (Yeni Sabah) : Ne senaryonun kuruluşunda, ne de rejinin anlatımında değişik ve kayda değer bir özellik yoksa da, bu tip bir hikâyeyi aksatmadan götürülebilir. Seyirci filmi rahatça ve yer yer duygulanarak seyrediyor, ilgisini de kaybetmiyor.

SALAH BİRSEL (Vatan) : Filmin senaryosu çok ağır tempoludur. Bu ağır tempo, konunun tek hat üzerinde devam etmesi yanında filmin seyredilmesini zorlaştırılmaktadır. Zannımızca Leo Mc Carey'in başarısız bir film yapması, kendine olan fazla güveninin bir sonucudur.

MEHTAP KUYUMCULARI (Les Bijoutiers Du Clair De Lune) :

BAYKAN SEZER (Akşam) : Oturmuş bir kuruluş olmadan, yer yer sahtece trajik bir şekilde anlatılan bir hikâye.

T. KAKINÇ (Yeni İstanbul) : Vadim, filminin boşluklarını güzel göğüslerle yine güzel bacaklara sahip bir kadın oyuncunun bu yamalarından faydalanarak doldurmaya bakıyor. Filmlerde bir parça da sosyal öz arayanların ağzına da bir parmaklık bal çalmayı katiiyen unutmuyor.

TUNCAN OKAN (Milliyet) : «Mehtap Kuyumcuları»nın bir hikâyesi yok. Vadim, devamlılıktan mahrum, kopuk kopuk birtakım olayları birbiri ardından sıralamakla yetiniyor. Olayların kahramanları gayet kabaca çizilmiş, canlılıktan mahrum, inandırıcı olmaktan uzak tipler.

SEMİH TUĞRUL (Tercüman) : Eserin sıkıcı, baştan aşağı başarısız bir temposu var. Hatta seyirci B.B.'nin ikide birde soyunması ile bile avunamıyor. Manâsız, sıkıcı, kısacası kötü bir film.

SİLÂHLARA VEDA (A Farewell To Arms) :

BAYKAN SEZER (Akşam) : «Aşk Güzel Şeydir»den bu yana beyaz perdenin en budala aşk hikâyesi.

ÇETİN A. ÖZKIRIM (Yeni Sabah) : Herşeye rağmen başarılı fotoğrafları, sağlam bir oyuncu kadrosu, savaşın insanları üstündeki menfi tesirini göstermesi bakımından ilgi çekici bir film.

SEMİH TUĞRUL (Tercüman) : Prodüksiyon Selznick'in elindeki çok geniş maddi imkânlarla filmi hareket noktasını teşkil eden esere bu kadar ihanet edebilmek sinema tarihinde az rastlanır bir anlayışsızlık örneğidir.

YANGIN VAR :

BAYKAN SEZER (Akşam) : Türk Sinemasında Lütfü Ö. Akad isimli bir adam var.

ÇETİN A. ÖZKIRIM (Yeni Sabah) : Lütfü Ö. Akad bu filmiyle kendi seviyesini bile tutturamayan bir çaba ile karşımıza çıkıyor. Üstelik tam Türk Sinemasının prodüksiyon zihniyetine uyan bir takım ticari şansları sağlayacak faktörler peşinde koştuğu, filmin birçok bölümünden anlaşılıyor.

ERDOĞAN TAKATLI (Akşam) : «Yangın Var» Akad'in filmleri arasında belki de en doyurucu, en bütün olanı. Biz Lütfü Ö. Akad'dan çok şey öğrendik. Daha uzun bir süre çok şey öğreneceğimize inanıyoruz.

HURRIYET KAHRAMANI (Shake Hands With The Devil) :

ÇETİN A. ÖZKIRIM (Yeni Sabah) : Oldukça sağlam ve meşhur bir artist kadrosuna malik filmde oyun ve mizansen biraz rejinin ve biraz da hikâyenin gelişigüzelliğini kurbanı olup çıkmış.

SEMİH TUĞRUL (Tercüman) : İngiliz rejisörü Michael Anderson'un imzasını ve kişiliğini ortaya koyan «Hurriyet Kahramanı» haftanın en güzel filmi.

T. KAKIÇ (Yeni İstanbul) : Senaryoyu yazarlarla rejisör, çizgi dışına çıkarak bu kurtuluş savaşını en rahat anlatıma giden bir çeşit kaç-göç ve hırsız-polis oyununa getiriyorlar.

Si - Sa Sözlüğü

AYARLAMA — Kamera veya projeksiyon objektifin, net bir görüntü elde etmesini temin için düzenlenmesi.

AYDINLATMA — Filmne alınan sahne, cisim, şahıs v.s.'nin ışıklandırılması. Bu olay, aydınlatılacak cismin üzerine gönderilen ışıkların yönüne göre isimlendirilir: 1) **Önden aydınlatma**; 2) **Geriden aydınlatma**; 3) **Çapraz aydınlatma**.

AYRIŞIK ODAK — Bir film plânı içinde, yalnız önemli olan cisim net olarak alacak ve diğerlerinin donuk çıkmasını temin edecek şekilde objektifi ayarlamak.

B

BASICI — Sinema filminin kopyalarını çıkaran cihaz.

BASIM — Filmin pozitif kopyasına verilen isim.

BASMA — «Basıcı» cihazıyla, dolu filmin karşısına boş film koyarak kopya elde etme ameliyesi.

BERLİN FESTİVALİ — Her sene Batı Almanya'da Haziran - Temmuz aylarında yapılan beynelmilel film festivali.

BEYAZ PERDE — Film görüntülerinin üzerine yansıtıldığı beyaz fakat şeffaf olmayan yüzey.

BLİMP — Kameranın, çalışma esnasında çıkardığı seslerin dışarıya çıkmasını önlemek için kullanılan örtü.

BOBİN — Filmin, üzerine sarıldığı, madeni büyük makara. Ayrıca film uzunluğunu (yaklaşık olarak) belirtmekte kullanılan bir birimdir: 35 mm.'lik filmin bir bobini 300 metredir.

EUDAMA — Yapıştırılacak olan filmlerin uçlarını kesme işi.

EÜYÜK PLÂN — Herhangi bir cismin çok yakından büyük olarak çekilerek perdeyi kaplaması veya bir başın tamamen perdeyi kapladığı plân.

Basında Sinema

— Baş tarafı 11. Sahifede —
sini veriyor. Çifttelili ve hapishane salçasıyla yılda 120 yerli film yapılan bir memleket, bir Fakülte Enstitüsünün dar imkânlar ve bir sürü zorluklar içinde, birkaç seneye sekiz tane sanat filmi süzdürmüş olmasını, iftihar edilecek bir kültür hâdisesi saymak lâzım.

Bunların ilki olan Hitit Güneşi'nin bir film festivalinde mükâfat kazanmış olmasını azaımsayacak olanlar belki çıkar, fakat aynı seriden olan öbür eserlerin de Avrupa ve Amerika sanat üniversite ve ilim muhitlerinde kapışılmasına bir rağbet ve samimi bir takdirle karşılanmasını en kara ağızlılar bile, kötüye yoramaz sanırım. Memleket kültürünü işleyip cazip birer sanat eseri halinde dünyaya sunmanın ne demek olduğunu, bu işle vazifeli Devlet daireleri, en az bu toprağın münevverleri kadar bilmek zorundadır.

Dışarıda hiçbir Basın veya Kültür Ataşemiz malzemesi ve işleniş propagandası olmayan bu kültür ve sanat filmlerinden daha tesirli ve daha munis bir memleket propagandası yapamaz. Göreme'yi o ay peyzajı içinde yükselen peri bacaları, o bacalardan dışarıya fırlayan güvercin sürüleri, kaya kiliselerinin gün yapılmış gibi taze renkli freskleri ve bütün bunları saran Türk köyünün günlük hayatıyla o filmde görececek olan yabancılar arasında, oralara kadar gelmek isteyecek turist çıkmamasına hiç imkân var mı?

Bu filmler, memleket hizmetinde ilmin duru bir zevkle birlesinee neler yapabileceğini gösteren birer örneklerdir.

İyi İle Kötü Arasında en Göze Batan Ayrım

— Baş tarafı 4. Sahifede —
receksiniz. Yoksa, Anadolu kişinin sanat tutumunu beğenmediğini öne sürüp bugüne dek olduğu gibi bayağı çabalarınızla siz bu toplumun karşısına çıktıkça, sonuçtan olumlu şeyler beklemek pek boşunadır. Bu durumda, bir veya iki'nin en olumsuzuna çakılı kalmamızın işten bile olmadığını da bir gerçekdir.

Anadolu kişinin anlayışı sonucu değil de, bizim ona anlatışımızın sonucu, bugün şehirlerde iki yönlü bir akım sürüp gidiyor. Gece de gittiğim bir sinemada, yanımda cebi içki şişeli, eli leblebi paketli kişiler vardı. Bağırıyorlar, şarkı söylüyorlar, küfür ediyorlardı. Yine gece de gittiğim bir sinemanın ise, yalnızca on dakika gecikmeden ötürü, kapısından bile giremedim. Çevre sanat kokuyordu. Kişiler olumlu bir düzeyin kişileriydiler. Film seyredemediğime üzülmедim. Bu gerçek anlayış buraya dek nasıl olup da geldiğine şaşım. Sevindim, Herşeye rağmen, Anadolu, gerçekleri seviyor. Gerçek sanatı seviyor.

Sinemada Eski'yi Arayanlar

— Baş tarafı 7. Sahifede —
lar, sonradan dram mekteplerinde birşeyler öğretme ye çalışarak, hattâ bazan buna vakit ve imkân bulamayarak, seyirciye lanse ediyorlar. Ve sonuç, malûm!

Sinemada «Yeni»'yi savunanların, sözlerine de inanmak lâzım. Ama «Eski»'yi beğenenler de pek haksız değiller. Bugün, vaktile Şarlo ve Jacky Coogan'ın oynadıkları «The Kid - Yumurcak» ayarında filmleri bugün ne yazık ki seyredemiyoruz. Bütün çaba'sına rağmen Şarlo bugün bir «Sirkte» ya da «Altına Hücum» verebiliyor mu?

Sinema ve Rejisör

— Baş tarafı 5'inci Sahifede —
Günümüzde «Sinema Sanatı»na taşınmak zorunda kalıyorduk. «Sinema endüstrisi» ile savaşmakta olan bir avuç rejisörü, sinema yazarları ve eleştirmecilerinin, bütün güçleriyle desteklemeleri gerekmektedir. Yoksa salt sanat çaba ve amacı içinde yapılmış filmler yerine, sanat değerinden tümüyle yoksun yapıtlar seyretmemiz, daha uzun zaman sürüp gidecektir.

Bakalım, bu örneklerin mâna ve değerini kavrayıp bu faaliyeti destekleyecek vazifeliler, nereden ve ne zaman zuhur edecek?

Si - Sa

- ★ HABER
- ★ YORUM
- ★ ELEŞTİRME
- ★ FIKIR
- ★ YARIŞMA ...

Si - Sa

- ★ YAZI KURULUNDAN GEÇEN YAZILARI YAYINLAR

Si - Sa

- ★ SINEMA SANATI ÜZERİNE EN İYİ DENEME YAZISINA ARMAĞAN ...
- ★ FİLM HİKÂYESİ YARIŞMASI
- ★ Si - Sa ARMAĞANLARI SEMBOL YARIŞMASI ..

ŞİDDETLİ

baş ağrısını **OPON** teskin eder

OPON baş, diş, nezle, sinir romatizma, lumbago ağrılarını teskin eder.

OPON bayanların muayyen zamanlardaki sancularında ve soğuk algınlığına karşı faydalıdır.

OPON
günde 6 tablete kadar alınabilir

Kitap ve Dergi konusundaki bütün güçlükleriniz için
Y. O. PAZARI — İHLAMUR PASAJI 6 — BEŞİKTAŞ adresine başvurunuz.
Kitap ve Dergi satışı yüzde on — yüzde altmış eksigine yapılır.